

Joanna Sawicka

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii, Finansów
i Zarządzania Środowiskiem
jsawicka@zarz.agh.edu.pl

Anna Stronczek

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii, Finansów
i Zarządzania Środowiskiem
astroncz@zarz.agh.edu.pl

POSTRZEGANIE ROLI AUDYTU WEWNĘTRZNEGO W BUDOWANIU ZAUFANIA PUBLICZNEGO JEDNOSTEK – PRZYKŁAD BANKU

Streszczenie: Pracownicy banków zarządzają pieniędzmi klientów. Mają dostęp do różnorodnych dokumentów i danych wrażliwych. Ale prawdziwym kapitałem, jaki posiadają banki, jest latami budowane zaufanie klientów. Pracownicy systemu kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego stoją na straży tego zaufania – istotne jest, by byli dobrze przygotowani do realizacji powierzanych im zadań.

Słowa kluczowe: audyt wewnętrzny, zaufanie publiczne, bank.

Wstęp

Banki od czasów swego powstania postrzegane były jako jednostki godne zaufania. W zbiorowej świadomości pozostają porzekadła: „masz jak w banku” czy „pewne jak w banku”. Jednak na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia podstawy zaufania do tej instytucji zostały poważnie naruszone. Każde kolejne nadużycie finansowe czy chociażby ryzyko takiego nadużycia wpływa na opinię i obniżenie zaufania. Konieczne jest zatem stosowanie działań mających na celu wykrywanie niekorzystnych praktyk i zapobieganie im. Działaniem takim jest chociażby wprowadzony w prawie bankowym obowiązek posiadania właściwego systemu kontroli wewnętrznej (w tym komórki przeprowadzającej audyt wewnętrzny). Dlatego roli audytu wewnętrznego w budowaniu zaufania banku poświęcony został niniejszy artykuł. Celem deskryptywnym opracowania jest pokazanie powiązania pomiędzy audytem wewnętrznym a zaufaniem, jakie posiada bank.

Z kolei celem ewaluacyjnym jest próba oceny postrzegania przez audytorów swojej roli. Wykorzystywane w artykule metody badań to analiza literatury przedmiotu oraz badania ankietowe.

1. Zaufanie publiczne wobec banku

Wśród słownikowych znaczeń słowa „zaufanie” znajdziemy stwierdzenie, że jest to „przekonanie, że czyjeś słowa, informacje itp. są prawdziwe” oraz „przekonanie, że ktoś posiada jakieś umiejętności i potrafi je odpowiednio wykorzystać” [Słownik..., 2015]. Kiedy mówimy o relacjach ekonomicznych (zatem społecznych), zaufanie opieramy na powszechnie uznanych normach etycznych. Szczególnym rodzajem zaufania jest zaufanie publiczne.

Zaufanie publiczne skierowane jest do instytucji i organizacji, takich jak szkoły, uniwersytety, armia, Kościół, sądy, policja, giełdy, rząd, parlament, przedsiębiorstwa. Do takich jednostek zaliczyć można również banki.

W literaturze przedmiotu znaleźć można obszernie rozważania na temat tego, czy faktycznie banki powinny być traktowane jako instytucje zaufania publicznego. I tak Zieliński wskazuje na szczególny charakter, jaki mają relacje o wymiarze ogólnospołecznym, a przekładające się na postrzeganie banku przez pryzmat finansów publicznych, a nie prywatnych. Autor ten podkreśla, iż mimo że formalnie banki nie spełniają wymogów bycia podmiotami publicznymi¹, to poprzez fakt ich powszechności i dostępności są „skazane” na publiczny i powszechny osąd zaufania i wiarygodności [Zieliński, 2013]. Dodatkowo pamiętać trzeba, że „Banki komercyjne w odróżnieniu od innych jednostek (...) w swojej działalności i swoim dążeniu do maksymalizacji wyniku finansowego muszą uwzględnić fakt gospodarowania powierzonymi im środkami w formie nie tylko kapitału akcyjowego, lecz także depozytów i lokat, które z kolei są podstawą świadczenia usług (np. kredytowych) przynoszących dochód” [Pietrzak i Polański, 1998, s. 39]. Stając się *de facto* depozytariuszem publicznym, banki zyskują rangę instytucji zaufania publicznego. Należałoby powiedzieć, że miano to zyskują nie przez literalne stosowanie prawa, lecz przez zawarcie umowy społecznej *per facta concludentia*.

Istnieje jeszcze jeden ciekawy aspekt zaufania w kontekście banków, na który zwróciła uwagę Zadora. Mianowicie uważa ona, że literatura przedmiotu

¹ W prawodawstwie termin ten jest definiowany m.in. przez z Ustawę z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznych (Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198 z późn. zm.) oraz Ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. 2009, nr 19, poz. 100 z późn. zm.)

nie radzi sobie z wykreowaną dualnością banków, z jednej strony uważając banki za klasyczne przedsiębiorstwa nastawione na maksymalizację zysku, jednocześnie postrzegając je jako instytucje zaufania publicznego [Zadora, 2013].

Według badań opinii społecznej² zaufanie do banku, z którego korzysta, deklaruje 60% respondentów, a spośród przedsiębiorców 95%. Te same badania pokazują, że zaufanie wobec całego polskiego sektora bankowego zadeklarowało 50% respondentów, ponadto 60% badanych było zdania, że nie wszystkie banki zasługują na zaufanie w takim samym stopniu. Ankietowani określili również mocne i słabe strony banków. Do słabych stron banków zaliczyli: koszty świadczonych usług, wysokie oprocentowanie kredytów i niskie oprocentowanie depozytów. Do zalet: m.in. wysoki poziom bezpieczeństwa, a także to, że są one godne zaufania, stabilne finansowo i mają różnorodne oferty [Wizerunek..., 2014]. Dla niniejszej pracy ważny jest jeszcze jeden aspekt przywoływanego badania. Mianowicie 36% klientów zamożnych i 27% wszystkich klientów stwierdziło, że właśnie zaufanie to najważniejsze kryterium przy wyborze banku. W przypadku przedsiębiorców takie podejście zadeklarowało 53% badanych firm mikro i 49% firm małych i średnich [Wizerunek..., 2014].

2. Audyt wewnętrzny w strukturze banku

Banki komercyjne są zarówno organizacjami komercyjnymi (usługowymi), jak i instytucjami zaufania publicznego. Muszą równocześnie funkcjonować w dwóch obszarach, dążąc do efektywności oraz troszcząc się o bezpieczeństwo i utrzymanie zaufania klientów. Zaufanie, jakim cieszą się banki, jest kruche. Łatwo może zostać zachwiane. Może zostać nadszarpnięte na skutek nadużyć i niewłaściwych praktyk – przestępstw gospodarczych.

Aby zapewnić sobie miano jednostki zaufania publicznego, banki zobowiązane są do wdrożenia sformalizowanego zarządzania ryzykiem, obejmującego identyfikację, mierzenie oraz monitorowanie ryzyka. Przekłada się to na wdrożenie sformalizowanego systemu zarządzania, na który składają się zazwyczaj systemy zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej [Radziszewski, 2013, s. 27] (por. tabela 1).

² Badanie zostały przeprowadzone wiosną 2014 r. na grupie 1000 Polaków w wieku powyżej 15 lat oraz grupie 300 przedsiębiorców z segmentu MŚP. 73% badanych stanowiły osoby korzystające z usług banków [Wizerunek..., 2014].

Tabela 1. System zarządzania w banku

System zarządzania	
System zarządzania ryzykiem	System kontroli wewnętrznej
<ul style="list-style-type: none"> • sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem • sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości • sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów • system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka • struktura organizacyjna dostosowana do wielkości i profilu ponoszonego przez bank ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> • mechanizmy kontroli ryzyka • badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi • audyt wewnętrzny
	<p>CEL - wspomaganie procesów decyzyjnych przyczyniających się do zapewnienia skuteczności i efektywności działania banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej i zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi</p>

Źródło: Radziszewski [2013, s. 28].

Prawo bankowe [2015, art. 9d] narzuca bankom działającym w formie spółki akcyjnej, państwowym oraz spółdzielczym (w których kontrola wewnętrzna nie jest realizowana przez bank zrzeszający na zasadach określonych w umowie zrzeszenia) obowiązek posiadania adekwatnego do skali działalności systemu kontroli wewnętrznej, w tym posiadania komórki organizacyjnej przeprowadzającej audyt wewnętrzny.

Jej ustawowym zadaniem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz opinowanie systemu zarządzania bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością banku. Informacje na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonego audytu wewnętrznego oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia powinny być przekazywane co najmniej raz w roku radzie nadzorczej banku.

W literaturze można spotkać różne klasyfikacje audytu wewnętrznego w zależności od funkcji, jakie ma on spełniać w jednostce gospodarczej. Tradycyjnie do podstawowych jego rodzajów zalicza się [Kiziukiewicz, 2012, s. 27]:

- audyt finansowy,
- audyt operacyjny,
- audyt informatyczny.

Niemniej według Fighta, obok wyżej wymienionych, istnieją równolegle trzy kolejne rodzaje audytu wewnętrznego [Winiarska, 2007, s. 23], które najczęściej znajdują swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w strukturze organizacyjnej banków:

- audyt zgodności,
- audyt śledczy,
- przegląd kontroli wewnętrznej.

Istotę poszczególnych rodzajów audytu przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Klasyfikacja audytu wewnętrznego

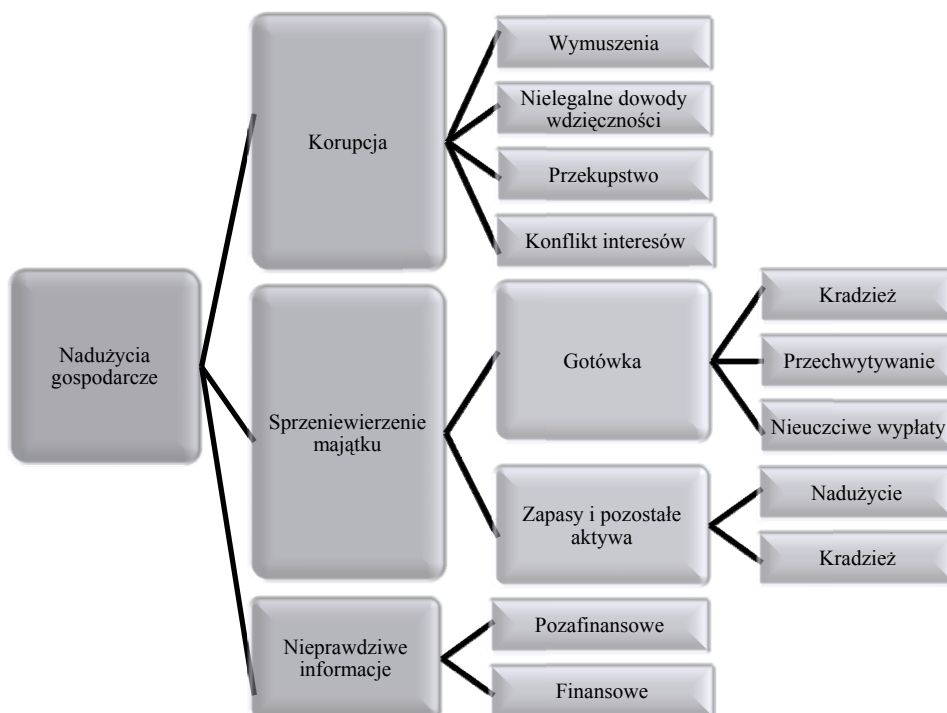
Rodzaj audytu	Zakres
Finansowy	Zajmuje się problemami rachunkowości, ewidencjonowaniem i sprawozdawczością transakcji finansowych. Zakres tego audytu obejmuje także kontrolę prawidłowości systemu kontroli wewnętrznej.
Operacyjny	Bada wykorzystanie środków i ustala, czy zostały one zastosowane w najskuteczniejszy i najefektywniejszy sposób do realizacji celów. Audyt operacyjny może zawierać elementy audytu zgodności, audytu finansowego i audytu informatycznego.
Informatyczny	Zajmuje się kontrolą wewnętrzną środowiska systemów przetwarzania danych i wykorzystaniem tych systemów. Audyty IT oceniają systemy kontroli wejścia, wyjścia i procesu przetwarzania, systemy archiwizacji i ochrony danych oraz zgodności z prawem systemu komputerowego.
Zgodności	Weryfikuje, czy badany obiekt przestrzega przepisów prawnych, realizuje określone strategie i wdraża procedury.
Śledczy	Przeprowadzany jest na żądanie kierownictwa jednostki. Jego wynikiem może być postępowanie sądowe lub dyscyplinarne z powodu kradzieży, niewłaściwego wykorzystania aktywów lub konfliktu interesów.
Przegląd kontroli wewnętrznej	Najbardziej ograniczona forma audytu. Ocenie podlega prawidłowość systemów kontroli wewnętrznej.

Źródło: Opracowano na podstawie: Winiarska [2007, s. 23].

Zauważyć należy, że choć literatura audyt zgodności umiejscawia jako jedną ze składowych audytu wewnętrznego, prawo bankowe badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi traktuje jako składową systemu kontroli wewnętrznej, obok audytu wewnętrznego [Prawo bankowe, 2015, art. 9c].

3. Wrażliwość banku na nieprawidłowości

Bank, będący instytucją finansową, ze względu na charakter prowadzonej działalności jest szczególnie podatny na różnorodne nadużycia gospodarcze. Klasyfikację ich przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Podział przestępstw gospodarczych wg ACEF

Źródło: Opracowano na podstawie: [Report..., 2010, s. 7].

Zgodnie z Rekomendacją M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, wydaną przez Komisję Nadzoru Finansowego [Rekomendacja M, 2013], bank powinien realizować i dokumentować proces identyfikacji zagrożeń związanych z ryzykiem operacyjnym dla wszystkich istotnych obszarów działalności banku oraz tworzenia wszelkich nowych i modyfikacji już istniejących produktów, procesów i systemów. W obszarze tym zawiera się również ryzyko związane z możliwością wystąpienia przestępstw gospodarczych. Ponadto bank powinien regularnie ogłaszać informacje na temat swojego podejścia do ryzyka operacyjnego oraz informować otoczenie o sumach strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego odnotowanych w danym roku, w podziale na klasy zdarzeń, w tym co najmniej w podziale na kategorie zdarzeń w ramach rodzaju zdarzenia [Rekomendacja M, 2013, Rekomendacja 17]. Za rok 2013 tylko dwa banki opublikowały wykaz swoich strat operacyjnych zgodnie z rekomendacją – BNP Paribas BP S.A. oraz Raiffeisen BP S.A.

Najwyższe wartości strat operacyjnych w przypadku BNP Paribas BP S.A. zostały odnotowane w następujących kategoriach zdarzeń:

- 1) Klienci, produkty i praktyki operacyjne (48,4% całkowitej sumy strat) – wartość strat w tej kategorii wynikała z podpisanych przez bank ugód z klientami, kończących spory sądowe dotyczące transakcji na instrumenty pochodne zawartych w latach 2008-2009. Potencjalne narażenie banku na ryzyko operacyjne w tym zakresie zostało zmitygowane przez m.in. przeprowadzoną przez bank wewnętrzną reorganizację procesu, uwzględniającą zmiany w zakresie wymaganej dokumentacji niezbędnej do zawierania tego typu transakcji.
- 2) Oszustwa zewnętrzne (44% całkowitej sumy strat) – w tej kategorii rodzaju zdarzeń operacyjnych 95% kwoty stanowiły wyłudzone w obszarze *retail banking* kredyty o średniej wartości ok. 60 tys. zł. W banku realizowane są niezbędne działania zmierzające do zapobiegania, wykrywania oraz badania przypadków i podejrzeń nadużyć, prowadzące do ochrony aktywów i przychodów banku oraz jego klientów. Kluczową rolę w tym zakresie pełni Departament Przeciwdziałania Nadużyciom.

W przypadku Raiffeisen BP S.A. głównym źródłem ryzyka operacyjnego były straty sklasyfikowane jako „oszustwa zewnętrzne”, stanowiące 76,26% wszystkich strat. Również w tym banku przedsięwzięto wiele działań mających na celu ograniczenie tego typu strat w przyszłości.

4. Kompetencje audytora wewnętrznego

Określenie pozycji komórki audytu w banku oraz uszczegółowienie stawianych przed nią zadań znalazło swój wyraz w Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego [Rekomendacja H, 2011]. Wśród różnych aspektów funkcjonowania audytu dokument ten podkreśla, że praca komórki audytu wewnętrznego musi być zorientowana na ocenę funkcjonowania banku, ze szczególnym uwzględnieniem braków i nieprawidłowości w funkcjonowaniu oraz powinna wskazywać sposoby ich likwidacji. Badaniu i ocenie przez audytora wewnętrznego muszą podlegać wszystkie systemy, procesy, operacje, funkcje i czynności w ramach banku [Rekomendacja H, 2011, Rekomendacja 13].

Audytorzy wewnątrzni powinni mieć zapewniony dostęp do wszystkich informacji i sprawozdań niezbędnych do wykonania czynności kontrolnych, prawo do żądania ustnych i pisemnych wyjaśnień, dostęp do systemu informatycznego,

sprawdzania i kopiowania dokumentów źródłowych oraz sporządzania dokumentacji roboczej [Rekomendacja H, 2011, Rekomendacja 12].

Aby móc wykonywać stawiane przed nimi zadania w sposób należyty, audytorzy wewnętrzeni muszą wykazywać szereg cech i umiejętności, których suma przekłada się na zaufanie do przeprowadzonej przez nich oceny procesów zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, jak i zarządzania jednostką. Aspekt ten akcentowany jest w wielu regulacjach kształtujących ramy tego zawodu.

Międzynarodowe Standardy Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego [Komunikat nr 2, 2013] nakazują audytorom wewnętrznym zachowanie niezależności administracyjnej i funkcjonalnej, obiektywizmu rozumianego jako bezstronna postawa intelektualna, należytej staranności zawodowej oraz biegłości.

Biegłość w standardach tych definiowana jest jako suma wiedzy, umiejętności i innych kompetencji warunkujących skuteczne wykonywanie powierzonych obowiązków. Rozległość tematyczna realizowanych przez audytorów wewnętrznych zadań zmusza ich do ciągłego kształcenia, uzupełniania wiedzy o wciąż zmieniające się przepisy i regulacje oraz zdobywania uprawnień i kwalifikacji zawodowych.

Zakres wiedzy i umiejętności audytora powinien mu także pozwolić na rozpoznanie znamion oszustwa. Gdy audytor wewnętrzny podejrzewa nieprawidłowości, może zlecić przeprowadzenie dochodzenia stosownie do okoliczności. Dochodzenie w sprawie oszustwa polega na wykonaniu rozbudowanych procedur w celu ustalenia, czy w danej jednostce gospodarczej oszustwo rzeczywiście miało miejsce. Wiąże się to z koniecznością zgromadzenia wystarczających informacji o szczegółach ujawnionego oszustwa [Gleim, 2006, s. 421]. Choć zasadniczo nie oczekuje się od audytora wewnętrznego posiadania wiedzy specjalistycznej osoby, której głównym obowiązkiem jest wykrywanie i prowadzenie dochodzeń w sprawie, w szczególnych przypadkach, takich jak konieczność przeprowadzenia audytu śledczego, pożądana jest choćby ogólna wiedza na temat różnych zagadnień z pogranicza kryminalistyki.

Na temat zasad, którymi w swoim postępowaniu powinien kierować się audytor, wypowiada się również kodeks etyki audytora wewnętrznego [Komunikat nr 16, 2006]. Obok uczciwości, obiektywizmu, poufności, konfliktu interesów oraz relacji pomiędzy audytorami, kodeks ten podkreśla znaczenie profesjonalnego postępowania. Pod tym pojęciem ustawodawca rozumie sytuację, gdy audytor wewnętrzny:

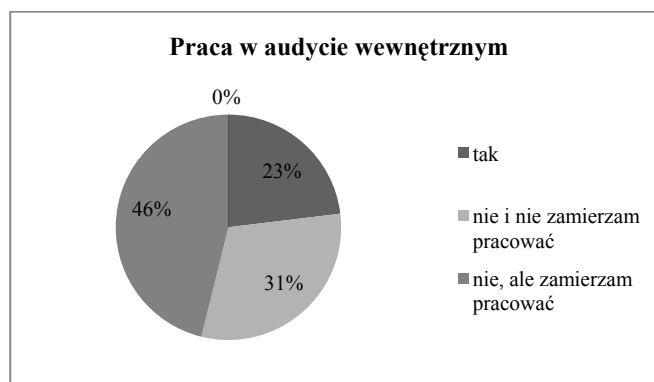
- 1) podejmuje się przeprowadzenia tylko takich zadań, do wykonania których posiada wystarczającą wiedzę, umiejętności i doświadczenie,
- 2) prowadzi audyt wewnętrzny zgodnie z przepisami prawa, standardami audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych oraz wewnętrznymi przepisami jednostki,

3) stale podwyższa swoje kwalifikacje zawodowe oraz efektywność i jakość wykonywanych zadań.

Konieczność stałego poszerzania wiedzy znaleźć można także jako nakaz w Rekomendacji H Komisji Nadzoru Finansowego. „Audytorzy wewnętrzni powinni: posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności do wykonywania powierzanych im zadań, cechować się odpowiednią postawą etyczną, mieć (...) możliwości udziału w szkoleniach w celu podnoszenia kwalifikacji” [Rekomendacja H, 2011, Rekomendacja 15]. Zgodnie z zaleceniami niskiej jakości pracy audytu nie można tłumaczyć brakiem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Zatrudniając zatem pracownika w komórce audytu wewnętrznego, bank powinien zapewnić mu uczestnictwo w szkoleniach i okresowo sprawdzać posiadane kwalifikacje.

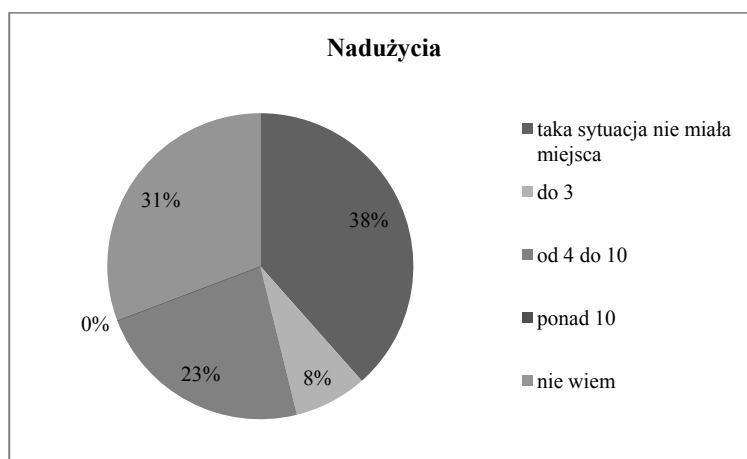
5. Zakres prowadzonych badań ankietowych i analiza otrzymanych wyników

Źródłem materiałów empirycznych dla niniejszej pracy był wywiad kwestionariuszowy. Badania kwestionariuszowe przeprowadzone zostały w okresie styczeń-marzec 2015 r. metodą doboru celowego. Metoda ta jest typowym przypadkiem doboru nielosowego, polegającym na całkowicie subiektywnym wybrze jednostek badanych do próby, podyktowanym chęcią zebrania najszerzych i najpełniejszych informacji. Liczebność próby wyniosła 39 osób. Grupę poddaną badaniu stanowiły osoby starające się o uprawnienia audytora wewnętrznego. Wśród respondentów 23% stanowili pracownicy audytu wewnętrznego (lub kontroli wewnętrznej). Chęć podjęcia takiej pracy deklarowało kolejne 46%, natomiast 31% nie wyraziło takiego zamiaru (rys. 2).

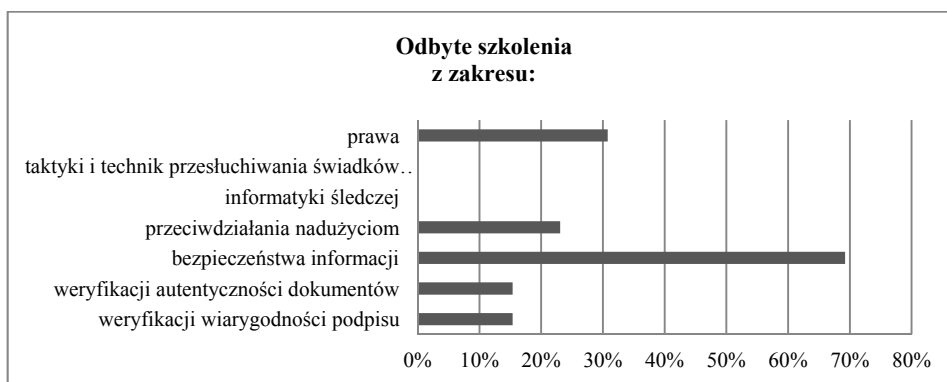
Rys. 2. Wyniki ankiety – praca w audycie wewnętrznym

Badanych zapytano o ilość nadużyć gospodarczych, które zdarzyły się w jednostkach, w których pracują. 38% respondentów stwierdziło, że sytuacja nadużyć nie miała miejsca, natomiast 31% potwierdziło, że nadużycia wystąpiły. Brak informacji na ten temat wskazywało również 31% badanych (rys. 3).

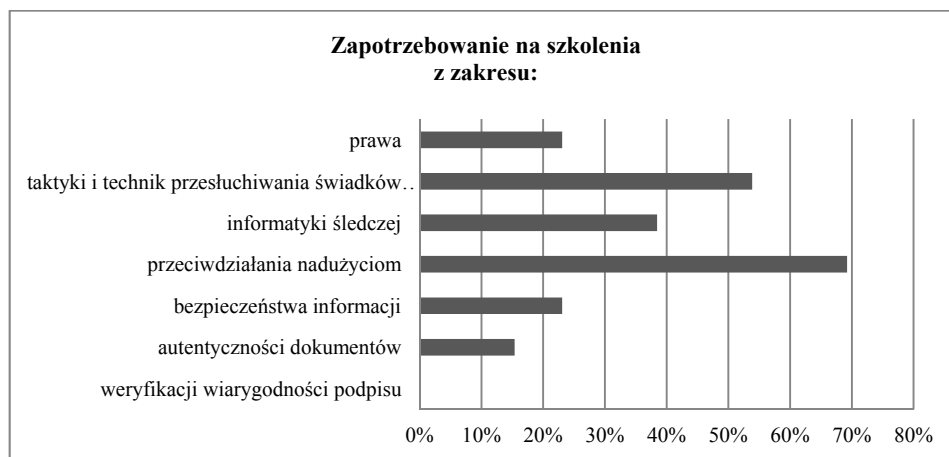
Rys. 3. Wyniki ankiety – nadużycia w jednostce gospodarczej

Kolejne pytanie dotyczyło specyficznych umiejętności, które respondenci nabyli na drodze szkoleń w trakcie swojej kariery zawodowej, będących przydatnymi w pracy audytora wewnętrznego. Najwięcej, bo 69% ankietowanych, zostało przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa informacji. 31% potwierdziło również udział w szkoleniach z zakresu obowiązującego prawa, a 23% – z przeciwdziałania nadużyciom. Nikt z badanych nie brał udziału w szkoleniach dotyczących informatyki śledczej oraz taktyki i technik przesłuchiwanie świadków (rys. 4).

Rys. 4. Wyniki ankiety – uczestnictwo w szkoleniach specjalistycznych

Zapotrzebowanie na szkolenia w tym zakresie wskazało 54% – odnośnie do taktyki i technik przesłuchiwania świadków i ponad 38% – w zakresie informatyki śledczej. Zdecydowanie najczęściej (69%) ankietowanych wyraziło chęć uczestnictwa w szkoleniu na temat przeciwdziałania nadużyciom (rys. 5)

Rys. 5. Wyniki ankiety – potrzeba szkoleń specjalistycznych

Zaznaczyć należy, że potrzebę dodatkowych szkoleń podnoszących specjalistyczne umiejętności dostrzegali wszystkie osoby z badanej grupy.

Podsumowanie

Bank jako instytucja finansowa dysponująca powierzonymi kapitałami, będącymi niejednokrotnie życiowym dorobkiem deponentów, dostępem do różnorodnych dokumentów i danych wrażliwych, jest w szczególny sposób narażony na ryzyko związane z ich utratą lub niewłaściwym rozdysponowaniem. Pomimo wielu regulacji prawnych, do wdrożenia i stosowania których sektor bankowy jest obowiązany [Basiura i in., 2014], ryzyko obciążające jego działalność nigdy nie zostanie całkowicie wyeliminowane. Można zatem stwierdzić, że prawdziwym kapitałem, jaki posiada tego typu instytucja finansowa, jest zaufanie klientów. Zaufanie to buduje się latami, stawiając na uczciwość i przejrzystość działalności. Nieodzownym zaś narzędziem na drodze do tego celu jest sprawna kontrola i audyt wewnętrzny. Obie te komórki zaś tworzą ludzie, pracownicy banku. Im wyższy, lepiej dopasowany do realizowanych przez nich zadań stopień wykształcenia, tym skuteczniej ograniczane jest ryzyko nadużyć i nieprawidłowości mogących wystąpić w jednostce gospodarczej.

Literatura

- Basiura B., Krajewska S., Marcinkowska E., Paliński A., Sawicka J., Stronczek A. (2014), *Zarządzanie ryzykiem w wybranych obszarach życia gospodarczego*, Wydawnictwa AGH, Kraków.
- Gleim I.N. (2006), *Powtórzenie do egzaminu CIA cz. I. Rola procesu audytu wewnętrznego w zakresie governance, ryzyka i kontroli*, Ernst & Young, Warszawa.
- Kiziukiewicz T. (2012), *Zasady audytu wewnętrznego w sektorze finansów publicznych*, Difin, Warszawa.
- Kodeks etyki zawodowych księgowych* (2009), http://www.kibr.webserwer.pl/_doc/uchwaly/uchwala_4249-60-2011_Kodeks_IFAC.pdf, (16.02.2015).
- Komunikat nr 2 Ministra Finansów z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie standardów audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych. Dz. Urz. MF 2013, poz. 15.
- Komunikat nr16/2006 Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2006 r. w sprawie ogłoszenia „Kodeksu etyki audytora wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych” i „Karty audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych”. Dz. Urz. MF 2006, poz. 70.
- Pietrzak B., Polański Z. (red.) (1998), *System finansowy w Polsce*, WN PWN, Warszawa.
- Radziszewski E. (2013), *Bank jako instytucja zaufania publicznego. Gwarancje prawne i instytucjonalne*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa.
- Rekomendacja H dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2011, <https://www.knf.gov.pl/regulacje/praktyka/rekomendacje/rekomendacje.html> (dostęp: 26.03.2015).
- Rekomendacja M dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2013, <https://www.knf.gov.pl/regulacje/praktyka/rekomendacje/rekomendacje.html> (dostęp: 26.03.2015).
- Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse*, Austin 2010, http://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/documents/rtn-2010.pdf (dostęp: 17.02.2015).
- Słownik języka polskiego*, WN PWN, <http://sjp.pwn.pl/sjp/;2544487> (dostęp: 16.02.2015).
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. Dz.U. 2009, nr 19, poz. 100 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Dz.U. 2015, poz. 128.
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznych. Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198 z późn. zm.
- Winiarska K. (2007), *Audyt wewnętrzny w 2007 roku. Standardy międzynarodowe – Regulacje krajowe*, Difin, Warszawa.
- Wizerunek polskiego sektora bankowego Edycja 2014*, http://zbp.pl/public/repozytorium/wydarzenia/images/kwiecien_2014/konferencja_prasowa/2014_prezentacja_wizerunek_28_04_2014_01.pdf (dostęp: 17.02.2015).

Zadora H. (2013) *Relacje przedsiębiorstwo – bank w odniesieniu do instytucji zaufania publicznego*, „Zarządzanie i Finanse”, t. 11/2/2.

Zieliński T. (2013), *Współczesny bank wobec paradygmatu zaufania publicznego*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, vol. 47, no. 3.

ROLE OF INTERNAL AUDIT IN BUILDING OF PUBLIC TRUST – BASED ON BANK EXAMPLE

Summary: Banks staff have access to variety of documents, clients sensitive data and they managing of client money. But their customer trust is a the real capital that banks have. Employees of the internal control system and the internal audit uphold that trust. It is important – they have been well prepared to fulfill their tasks.

Keywords: internal audit, public confidence, the bank.